

УДК 341.1

М.О. СЛОВІКОВСЬКА,
магістрант спеціальності «Правознавство»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ЩОДО ДЕЯКИХ ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ: СЬОГОДЕННЯ

Пріоритетним напрямом зовнішньополітичної стратегії України було проголошено європейську інтеграцію. У довгостроковій перспективі Україна прагне стати повноправним членом ЄС, а в коротко- і середньостроковій – суттєво поглибити співробітництво в економічній, політичній та правовій сферах відповідно до Плану дій Україна – ЄС.

Ключові слова: інтеграція, Європейський Союз, адаптація, партнерство, політика.

Постановка проблеми. Включення України до глобального економічного простору та створення в країні довгострокових умов її конкурентоспроможного розвитку обумовлюють необхідність формування, ефективного використання і розвитку національного інноваційного потенціалу, що виступатиме, з одного боку, головною передумовою успішної адаптації. Актуальність статті зумовлюється тим, що адаптація права України до права ЄС сприяє створенню зони вільної торгівлі з ЄС, інтеграції у його внутрішній ринок, забезпеченню сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій, виконанню зобов'язань за Угодою про партнерство та співробітництво (УПС) між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами й Плану дій Україна-ЄС. Метою адаптації є не лише зближення з ЄС, а й удосконалення українського законодавства з урахуванням досвіду ЄС; сприяння розвитку економіки за допомогою ефективних правових інструментів; зміцнення стабільності інститутів, що гарантують демократію, верховенство права, захист прав людини і національних меншин.

Мета статті. Метою статті є аналіз зовнішньополітичного напрямку України та розвиток держави на шляху вступу до ЄС.

Виклад основного матеріалу. Євроінтеграційні та глобалізаційні процеси, що відбуваються нині в Європі та світі, безпосередньо впливають на внутрішню й зовнішню політику кожної держави, в тому числі й України, яка територіально й за кількістю населення належить до провідних держав континенту. Сучасні тенденції інтеграційних процесів світового і національного розвитку дедалі більше актуалізують проблеми міжнаціональних відносин в Україні, консолідації нації, диктують потребу проведення виваженої і демократичної державної етнополітики.

З часу набуття Україною незалежності у 1991 році Європейський Союз та Україна динамічно розвивають відносини один з одним.

Відповідно до стратегії євроінтеграції нашої держави, адаптація законодавства України до законодавства ЄС полягає в зближенні національного законодавства із сучасною європейською системою права, що забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави в межах

ЄС, сприятиме поступовому зростанню рівня життя населення. З метою реалізації та моніторингу Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і ЄС було створено структуру, що складається з таких установ:

– Рада з питань співпраці між Україною та ЄС – утворена для розгляду будь-яких значних питань, що виникають в рамках Угоди, та будь-яких інших двосторонніх або міжнародних питань, що становлять взаємний інтерес, та надавати спільно погоджені рекомендації.

– Комітет з питань співпраці між Україною та ЄС – утворено з метою допомоги Раді з питань співробітництва між Україною та ЄС у виконанні нею її обов'язків.

– Комітет з питань парламентської співпраці між Україною та ЄС – утворено як форум для обміну думками між членами Верховної Ради України та Європейського парламенту [1].

Партнерство України та ЄС сприятиме підтримці демократії та належного врядування, посиленню енергетичної безпеки, стимулюванню економічного і соціального розвитку, проведенню секторальних реформ, захисту навколишнього середовища і заохоченню міжкультурного діалогу. Євроінтеграція є головним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, основою стратегії економічного та соціального розвитку України на наступне десятиріччя.

Сьогодні Європейський Союз займає провідні позиції у світовому господарстві. Ось чому, враховуючи особливості сучасного стану економіки України, можна навести цілу низку аргументів на користь розвитку співпраці з ЄС. По-перше, українська економіка повинна в максимально стислі терміни модернізуватися, щоб стати конкурентоспроможною. Це можливо шляхом введення європейських стандартів якості, енергоефективності та екологічності, сучасних методів управління. По-друге, українські експортери будуть економити деякі суми внаслідок зменшення ввізних мит.

ЄС пропонує своїм партнерам нові угоди асоціації, що можуть включати договори щодо зони вільної торгівлі для тих країн, які здатні й прагнуть до цього; поступову інтеграцію в економіку ЄС; спрощення умов подорожування до ЄС шляхом послідовної лібералізації візового режиму, що супроводжуватиметься заходами, спрямованими на боротьбу з нелегальною еміграцією.

Сьогодні адаптація законодавства України до законодавства ЄС відбувається відповідно до положень Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 р.

Принциповою новелою Програми стало радикальне розширення кола законопроектів та проектів інших нормативно-правових актів, що повинні проходити експертизу на відповідність *acquis communautaire*: якщо Тимчасовий регламент Кабінету Міністрів України передбачав перевірку лише проектів актів, що їх готував Уряд, лише в пріоритетних сферах адаптації і лише на відповідність основним положенням законодавства ЄС, то згідно з Програмою на відповідність *acquis* належить перевіряти абсолютно всі законопроекти. Принциповим є також передбачене Програмою обов'язкове обмеження чинності нормативно-правових актів, що суперечать *acquis communautaire*, часовими рамками, що мають зазначатись у самому акті.

Також новелою Програми є запровадження інституту щорічної доповіді про стан виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Таку доповідь належить готувати Координаційній раді з адаптації законодавства України до законодавства ЄС (єдиний координаційний орган на чолі з Прем'єр-міністром України, що має постати на місці НРПА та МКР) і до 1 березня оприлюднювати її на пленарному засіданні Верховної Ради України.

Згідно з положеннями вищезазначеної Програми, процес адаптації законодавства передбачає декілька етапів:

– визначення актів *acquis communautaire*, що регулюють правовідносини у відповідній сфері;

– переклад визначених актів європейського законодавства українською мовою;

– розроблення рекомендацій стосовно гармонізації законодавства України з *acquis communautaire*;

– проведення політичного, економічного та соціального аналізу наслідків реалізації рекомендацій;

- визначення переліку законопроектних робіт;
- підготовка проектів законів та інших нормативно-правових актів, що входять до переліку законопроектних робіт, та їх прийняття.

На виконання цієї Програми Кабінет Міністрів України прийняв Постанову «Про деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 15 жовтня 2004 р. № 1365.

Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. встановлює, що з огляду на геополітичне становище, історичний досвід, культурні традиції, багаті природні ресурси, потужний економічний, науково-технічний та інтелектуальний потенціал, Україна може й повинна стати впливовою світовою державою, здатною виконувати значну роль в забезпеченні політико-економічної стабільності в Європі [2].

Складовими процесу зближення України з ЄС виступають поглиблення політичного діалогу, зміцнення європейського безпекового простору і підвищення ефективності інструментів співпраці у пріоритетних галузях інтеграції. Одними з найважливіших тем політичних дискурсів виступає встановлення факторів, котрі зумовлюють стверді політичні рішення ЄС щодо вступу нових членів, виявлення методів узгодження позицій сторін на передвступних переговорах, аналіз комунікативної стратегії розширення ЄС як інструмента утвердження в громадській думці ідеї об'єднаної Європи.

Відповідно до стратегії євроінтеграції нашої держави, адаптація законодавства України до законодавства ЄС полягає в зближенні національного законодавства із сучасною європейською системою права.

Як зазначає В. Опришко: «Правові системи Євросоюзу та європейських міжнародних організацій у цілому мають узгоджене спільне правове поле, яке сприятиме їх співробітництву при вирішенні інтеграційних проблем, що зараз існують в Європі. Ці системи можна розглядати як невід'ємні складові єдиного європейського права, частиною і ядром якого поступово стає право Євросоюзу. Це пояснюється тим, що в ньому акумулюються і консолідуються норми та принципи, які регулюють діяльність європейських міжнародних організацій» [3].

Законодавство ЄС складається з:

- Договору про заснування Європейського економічного співтовариства 1957 р.,
- Договору про заснування Європейського товариства по атомній енергії 1957 р.;
- Єдиного європейського акта 1986 р.;
- Маастрихтського договору 1992 р.;
- Амстердамського договору 1997 р.;
- Ніццького договору 2000 р., з подальшими змінами та доповненнями;
- регламентів, директив, рішень та інших актів нормативного характеру, які приймаються інститутами Європейського Союзу;
- міжнародних договорів, однією із сторін яких є Європейське співтовариство (Європейський Союз);
- рішень Суду Європейського співтовариства, в яких дається офіційне тлумачення відповідних правових норм [4].

На шляху вступу до ЄС в Україні було створено такі законодавчі засади адаптації:

- Угоди між Україною та ЄС;
  - Акти Верховної Ради України;
  - Акти Президента України;
  - Акти Кабінету Міністрів України;
  - Накази Міністерства юстиції.
- Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС» від 18.03.2004 № 1629-IV, зі змінами 01.10.2011, підстава 3668-17.
- Указ Президента України «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади» від 09.02.1999 № 145/99 зі змінами в редакції від 18.04.2011, підстава 395/2011.

– Указ Президента України «Про забезпечення виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) і вдосконалення механізму співробітництва з Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом)» від 24.02.1998 № 148/98 зі змінами від 17.11.2012, підстава 639/2012.

– Постанова Верховної Ради України від 13 березня 2014 р. № 874-VII «Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи у цьому напрямі».

– Указ Президента України «Питання організації виконання Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 21.08.2004 № 965/2004 зі змінами від 18.04.2011, підстава 395/2011 зі змінами від 17.04.2013, підстава 211/2013.

– Указ Президента України «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» від 11.06.1998 № 615/98 зі змінами від 30.09.2011, підстава 929/2011.

– Указ Президента України № 127/2013 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12 березня 2013 року «Про невідкладні заходи щодо європейської інтеграції України».

– Постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 1998 р. № 1074 «Питання діяльності Української частини Комітету з питань співробітництва між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом)» зі змінами в редакції від 23.07.2013, підстава 486-2013-п.

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про Урядовий офіс з питань європейської інтеграції» від 13 серпня 2014 року № 346.

– Розпорядження Кабінету Міністрів України, від 28 березня 2012 р. № 156-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2012 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

– Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2013 рік» від 13 лютого 2013 р. № 73-р.

– Розпорядження Кабінету Міністрів України, від 25 березня 2013 р. № 157-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2013 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

– Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 17 вересня 2014 року № 847-р.

– Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами і Україною.

– Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства» від 18 березня 2004 року N 1629-IV.

– Указ Президента України «Питання організації виконання Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 21 серпня 2004 року N 965/2004

– Постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. N 1365 «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

– Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. N 950 «Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України».

– Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2011 р. N 790-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2011 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

– Накази Міністерства юстиції України [1].

Тож, роблячи висновки, розуміємо, що завдяки створенню цих засад адаптації наша держава стрімко набирає обертів у процесі підготовки вступу до ЄС.

У Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу від 18 березня 2004 року визначено, що адаптація законодавства – це процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire*. Метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу вітчизняний законодавець визначає як досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом (ЄС) до держав, які мають намір вступити до нього [4].

Виходячи з того, що адаптація законодавства є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики, можна дійсно стверджувати, що інституційні механізми адаптації на-працьовуються достатньо складно, оскільки неупорядкована діяльність державних органів не сприяє інтенсифікації процесу адаптації законодавства.

Список використаних джерел

1. Урядовий веб-портал [Електронний ресурс] // Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>
2. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» // Офіційний вісник України офіційне видання від 30.07.2010 р., № 55, с. 17, ст. 1840, код акту 52052/2010
3. Опришко В. Право Європейського Союзу та його сутність / В. Опришко. // Правове регулювання економіки: зб. наук. пр. –К.: КНЕУ, 2002. – Вип. 3. – Ст. 11–12.
4. Закон України «Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» // Відомості Верховної Ради України офіційне видання від 17.01.2003 р., № 3, ст. 12.
5. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС» від 18.03.2004 № 1629-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004, № 29. – Ст. 367.
6. Спільна доповідь виконання Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС // http://me.kmu.gov.ua/file/link/38155/file/shvalena_spilna_dopovid_ukr.rtf.

Пріоритетним направлением внешнеполитической стратегии Украины была провозглашена европейская интеграция. В долгосрочной перспективе Украина стремится стать полноправным членом ЕС, а в краткосрочной и среднесрочной – существенно углубить сотрудничество в экономической, политической и правовой сферах соответственно Плану действий Украина ЕС.

Ключевые слова: интеграция, Европейский Союз, адаптация, партнерство, политика.

The priority of Ukraine's foreign policy strategy has been declared European integration. In the long run, Ukraine seeks to become a full member of the EU, and in the short and medium – significantly deepen cooperation in the economic, political and legal spheres in accordance with the Action Plan Ukraine-EU.

Key words: integration, the European Union, adaptation, partnership, policy.

Одержано 7.10.2015.